

Spør advokaten

Pasienter og profitjag

/// TONE GALAASEN, ADVOKAT I NTF

Jeg jobber i en investoreid kjede, som ikke drives av tannleger. Vi som jobber på klinikken, føler stadig et press på økt omsetning. Daglig leder leser pasientjournalene våre og kommer med «behandlingsforslag» som det forventes at vi skal utføre på pasienten, selv om behandlende tannlege mener det ikke er medisinsk grunnlag for dette. Jeg mener dette er uakseptabelt og vurderer å slutte, men det vil jo ikke løse problemet for pasientene som risikerer å bli utsatt for overbehandling. Kan de virkelig gjøre dette?

Svar:

Det enkle svaret er nei. Tannlegens faglige vurdering av pasientens behandlingsbehov skal alltid være styrende, ikke investors forventning om kortsiktig profitt. Salg av helsetjenester er strengt regulert av hensyn til pasientene. Dette gjelder også på virksomhetsnivå, uavhengig av om virksomheten eies og drives av helsepersonell.

I tillegg til de etiske aspektene vil de forholdene du beskriver kunne være rettsstridige på flere måter. Det er avgjørende for pasienters tillitsforhold og tannlegestandens renommé at tannleger har høy integritet og ikke gir etter for denne typen press.

Alle virksomheter må drives i samsvar med kravene til faglig forsvarlighet og omsorgsfull hjelp, og helsepersonell har plikt til å sørge for at pasienter, folketrygden eller andre ikke påføres unødvendige utgifter. Dette er grunnleggende prinsipper, som er nedfelt i helsepersonelloven §§ 4 og 6.

Helsepersonelloven § 16 slår fast at virksomhet som yter helsehjelp, skal organiseres slik at helsepersonellet blir i stand til å overholde sine lovpålagte plikter. Bestemmelsen er ment å sikre helsepersonell uavhengighet i faglige spørsmål. Tannleger har faglig autonomi i kraft av utdanning og kvalifikasjoner. De har handlefrihet til å oppfylle lovpålagte plikter, og skal primært ta faglige hensyn når de yter helsehjelp. Virksomheten skal organiseres slik at helsepersonell gis frihet til å oppfylle lovpålagte plikter, i første rekke plikten til forsvarlig yrkesutøvelse. Dette angir en begrensning for virksomheters organisering og arbeidsgivers styringsrett, som gjelder både

offentlig og privat sektor, uavhengig av organisasjonsform.

Unødvendig ressursbruk og uforsvarlig virksomhet vil kunne lede til administrative reaksjoner, for eksempel hvis pasienter påføres unødvendige utgifter som følge av behandling, undersøkelser, prøver mv. uten faglig forsvarlig indikasjon. I grove tilfeller kan helsepersonell risikere å bli fratatt autorisasjonen.

Det er videre et forbud mot «snoking» i pasientjournaler i helsepersonelloven § 21a. Det er ikke tillatt å lese, søke etter eller på annen måte tilegne seg, bruke eller besitte taushetsbelagte opplysninger uten at det er begrunnet i helsehjelp til pasienten, administrasjon av slik hjelp eller har særlig hjemmel.

Du bør ta opp disse forholdene internt i virksomheten, med sikte på en endring. Hvis dette ikke fører frem, vil tilsynsmyndighetene kunne vurdere om det er grunnlag for rettslige reaksjoner overfor virksomheten. Det vises i den forbindelse til varslingsplikten etter helsepersonelloven § 17.

Forsettlig eller grovt uaktsom overtredelse eller medvirkning til overtredelse av helsepersonelloven, kan straffes med bøter eller fengsel i inntil tre måneder. Dette omfatter også virksomheter, som vil kunne ilegges foretaksstraff etter straffeloven § 27, jf. helsepersonelloven § 67. Riksadvokaten har uttalt at terskelen for å anvende straff ved pasientbehandling bør være høy, men at det reageres overfor markante avvik fra forsvarlig virksomhet. Statens helsetilsyn følger de samme prinsippene. Det er sterkt klanderverdige og forsettlige forhold det vil være aktuelt å straffefølge.